

УДК 930:025.17(477.7)

Тетяна ЯКУБОВА,

кандидатка історичних наук,
наукова співробітниця відділу бібліотечних зібрань
та історичних колекцій Інституту книгознавства
Національної бібліотеки України

імені В. І. Вернадського

Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-2423-1634

e-mail: tanya.yakubova@ukr.net

**НАУКОВА ТА БІБЛІОТЕЧНА СПАДЩИНА
О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО В ДОСЛІДЖЕННЯХ
НАУКОВЦІВ НБУВ (ДО 190-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО)**

Анотація. У статті репрезентовано результати досліджень науковців Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ) щодо наукової та бібліотечної спадщини О. М. Лазаревського. Наголошується про актуальність наукового доробку ученого, його бібліотечної роботи, що потребують подальших досліджень та нового осмислення.

В рік 190-ї річниці О. М. Лазаревського матеріали статті підкреслюють важливість для сучасних козакознавчих, книгознавчих студій наукового та бібліотечного спадку, що зберігається в фондах НБУВ. У статті надано відомості про бібліотечну спадщину та бібліофільські уподобання О. М. Лазаревського. Запропоновано історичні матеріали та книгознавчі відомості щодо історії приватної бібліотеки О. М. Лазаревського, відмічено дослідження книжкових знаків на книгах з фондів бібліотеки ученого. В статті зазначено, що науковий доробок та бібліотечна спадщина О. М. Лазаревського стали в 190-річний ювілей ученого предметом наукових доповідей та дискусій на конференціях. Наголошується, що наукова творчість О. М. Лазаревського, зокрема і для сучасних дослідників, надала вагомий історіографічний та джерелознавчий інформаційний ресурс для досліджень з проблематики історії козацької доби, книгознавчих

студій: VIII Міжнародні Спаські наукові читання. Присвячені 120-річчю від дня народження І. Г. Спаського та 355-річчю заснування у Батурині гетьманської резиденції, Ніжин 12.09.2024 р.; Конотопські читання XV, Конотопський міський краєзнавчий музей імені О. М. Лазаревського, Конотоп 26 вересня 2024 р.; Конотопський міський краєзнавчий музей імені О. М. Лазаревського, 20.06.2024 рік, Круглий стіл «Олександр Лазаревський – невтомний дослідник української старовини», приурочений до 190-річчя від дня народження видатного дослідника. Оприлюднено та проаналізовано результати досліджень Л. Г. Рєви, Т. Є. Мяскової, Т. В. Коваль, Л. М. Дениско, в яких репрезентовано матеріали щодо наукової роботи та бібліотечної спадщини О. М. Лазаревського. Відмічено історіографічні матеріали, зокрема праці М. В. Грушевського, М. Василенко, С. Білокінь, В. Брехуненко, І. Тарасенко, Ю. І. Соколюк, в яких подано відомості стосовно наукової біографії вченого, зокрема розглянуто його друковані праці, досліджено аспекти бібліотечної роботи науковця.

Ключові слова: *О. М. Лазаревський, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, бібліотечні фонди, книгознавство.*

У 2024 році ми відзначаємо 190-ту річницю від дня народження Олександра Матвійовича Лазаревського (08.06.1834–31.03.1902). Не дивлячись на чисельні наукові публікації про О. М. Лазаревського, деякі аспекти наукового доробку щодо цієї проблематики дослідників НБУВ залишаються недостатньо висвітленими та потребують історико-книгознавчого огляду. Наукова та бібліотечна спадщина О. М. Лазаревського, його вагомий внесок в козакознавство, Шевченкіану, в історію України мали позитивні відгуки та оцінки в працях класиків української історичної науки та в публікаціях сучасних науковців: Грушевський М. В. В двадцять п'ять років смерті Ол. М. Лазаревського. Кілька слів про його наукову спадщину та її дослідження. // Україна. 1927. Кн.4. С. 3–17; Василенко М. Олександр Матвійович Лазаревський. 1834–1902: Матеріали до його біографії // Україна. 1927. Кн. 4. С. 18–82; Осадчий Т. Про діяльність О. М. Лазаревського в останні часи на Конотопщині

// Україна. 1927. Кн. 4. С. 105–106; Бутич І. Олександр Матвійович Лазаревський. 1834–1902: Матеріали до бібліографії. Київ, 1994. 78 с.; Воронов В. І. Дослідження О. М. Лазаревським історії та генеалогії українських козацько-старшинських родів XVII–XVIII ст. // Перша заочна наукова конференція з питань генеалогії і біографістики, присвячена 160-річчю з дня народження О. М. Лазаревського : тези повідомлень. Вінниця, 14 червня 1994. 51 с.; Білокінь С. Раритети української бібліографії у збірках Олександра Лазаревського та Михайла Хмарова // Київська старовина. 1998. № 4. С. 131–208; Герасименко Н. Олександр Лазаревський: життя і творчість. 1834–1902. Київ : Ін-т історії України НАНУ, 2012. 180 с.; Архів ранньомодерної Української держави. Т. 1: Документи колекції Олександра Лазаревського. Ч. 1 / упоряд. : В. Брехуненко, І. Тарасенко ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Київ, 2019. 432 с.; Соколюк Ю. І. Видатні особистості історії Конотопського краю – брати Лазаревські // Конотопські читання : зб. наук. пр. / редкол. : Верба Н. П. (голов. ред.), Акічев Ш. М., Несвідоміна Н. В. ; Конотопський міський краєзнавчий музей ім. О. М. Лазаревського. Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2022. Вип. XIII. С. 252–258.

Наукова та бібліотечна спадщина О. М. Лазаревського залишається актуальною і на початку XXI ст., інтерес до якої активізувався в часи воєнного сьогодення. В 2024 році на наукових конференціях в Ніжині та Конотопі науковці зазначили важливість нового осмислення наукового доробку О. М. Лазаревського в рік 190-річного ювілею ученого, який надав своєю науковою творчістю, зокрема і для сучасних дослідників, вагомий історіографічний та джерелознавчий інформаційний ресурс в дослідженнях з проблематики історії козацької доби, книгознавчих студій: VIII Міжнародні Спаські наукові читання. Присвячені 120-річчю від дня народження І. Г. Спаського та 355-річчю заснування у Батурині гетьманської резиденції. (Ніжин, 12 вересня.2024 р.); Конотопські читання

XV. Конотопський міський краєзнавчий музей імені О. М. Лазаревського (Конотоп, 26 вересня 2024 р.); Конотопський міський краєзнавчий музей імені О. М. Лазаревського (20 червня 2024 р.), Круглий стіл «Олександр Лазаревський – невтомний дослідник української старовини», приурочений до 190-річчя від дня народження видатного дослідника.

Метою статті є надання історичних матеріалів, книгознавчих відомостей про наукову та бібліотечну спадщину О. М. Лазаревського в фондах НБУВ, що стала предметом наукових публікацій дослідників з НБУВ. А також, представлення історико-книгознавчого огляду праць науковців Бібліотеки щодо зазначеної наукової проблематики з метою популяризації інформаційного ресурсу бібліотечних фондів, в яких зберігаються матеріали про видатного дослідника історії українського козацтва, знаного бібліофіла Олександра Матвійовича Лазаревського.

Конотопський міський краєзнавчий музей імені О. М. Лазаревського провів 20 червня 2024 р. Круглий стіл на тему: «Олександр Лазаревський – невтомний дослідник української старовини», приурочений до 190-річчя від дня народження видатного вченого. На згаданому науковому Конотопському круглому столі науковці відмітили полівекторність досліджень О. М. Лазаревського, його бібліофільські уподобання щодо польськомовних, латиномовних стародруків з Луцької монастирської друкарні, які дослідник збирав в своїй приватній бібліотеці в ХІХ столітті, що згодом була передана ним в фонди бібліотеки університету Св. Володимира [1, с. 144; 2, с. 147–163]. На згаданому науковому зібранні в м. Конотоп 20 червня 2024 р. в онлайн- форматі знана київська дослідниця творчості О. М. Лазаревського Лариса Григорівна Рева виступила з доповіддю про свою роботу в фондах НБУВ над книгою про О. Лазаревського та розповіла про видання цієї наукової праці в 2016 р. в Ніжині. В своїй книзі Л. Г. Рева, яка в 1993–2015 рр. працювала науковим співробітником НБУВ, зауважила, що «збирати книжки О. М. Лазаревський почав ще давно», коли він

був гімназистом. Під час студентства відомий письменник Г. П. Данілевський назвав О. М. Лазаревського вже відомим бібліофілом. Л. Г. Рева проаналізувала шляхи надходження польських книг до бібліотеки О. М. Лазаревського. Дослідниця зазначила в своїй книзі, що «із листів М. Ф. Біляшівського до О. М. Лазаревського 1894 року, під час його перебування в Варшаві, видно, що він, за дорученням О. М. Лазаревського купував для нього старі польські журнали» [1, с. 144]. В науковій дискусії дослідники відмітили важливість історичних матеріалів про наукову, бібліофільську діяльність О. Лазаревського в книзі Лариси Григорівни Реви: «Видатні діячі України. Михайло Іванович Драгомиров, Олександр Матвійович Лазаревський – уродженці м. Конотопа: збірка наукових праць Харків : Мачулін, 2016. 144 с. [1, с. 144].

У фондах НБУВ зберігається Особова бібліотека професора О. М. Лазаревського. Знана київська книгознавчиня Т. Є. Мяскова, старша наукова співробітниця Відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства НБУВ (далі – ВБЗІК ІК НБУВ) з'ясувала, що Особова бібліотека О. М. Лазаревського юридично увійшла до складу ВБУ (нині НБУВ) «як невід'ємна частина бібліотеки Київського університету Св. Володимира у 1927 р., фактично ж надійшла в 1930 р.; зберігається серед книжкових колекцій у головному корпусі НБУВ, а колекція рукописів – в Інституті рукопису НБУВ у фонді І», (далі – ІР НБУВ) [3, с. 142–146]. Дослідниця проаналізувала складний шлях книг з бібліотеки О. М. Лазаревського в Києві, що був обумовлений значною частиною польськомовної літератури в його бібліотечному зібранні. Свою приватну бібліотеку О. М. Лазаревський хотів спочатку передати Київській публічній бібліотеці, але ця бібліотека в той час не мала права зберігати іноземні книжки, особливо польські, «яких у Лазаревського було чимало». Частина своєї бібліотеки (близько 20 тис. рукописів і понад 1 тис. одиниць друкованих видань, у т.ч. конволютів, річних комплектів періодики) О. М. Лазаревський в 1901 р.

пожертвував Київському університету Св. Володимира. Окрема частина у книгозбірні О. М. Лазаревського – російськомовні та польськомовні календарі та місяцеслови XVIII ст. (зокрема так звані «бердичівські календарі»), описані ним у праці «Старинные польско-русские календари», а також значна кількість історико-літературних та публіцистичних пам'яток, літописи, спогади, листи, щоденники та ін., видання з історії православної та уніатської церкви в Україні, книги з географії, етнографії, геральдики, генеалогії тощо [3, с. 142–146].

Тетяна Мяскова в статті «Роль провенієнцій для атрибуції і наукового опису історичних книжкових колекцій і зібрань» з'ясувала, що фундаментальна бібліотека Київського університету Св. Володимира «замовляла дарчі екслібриси у вигляді прямокутної наліпки з текстом у складеній рамці золотистого кольору у власній друкарні», серед яких в фондах НБУВ виявлено екслібрис «Библиотека Университета Св. Владимира. ОТДѢЛ А. М. Лазаревского. № ____» [4, с. 222–240].

У 2024 році ми відзначаємо 350 років з часу заснування Новгород-Сіверської друкарні. Новгород-Сіверська друкарня започаткована в 1674 році чернігівським архієпископом Лазарем Барановичем при Новгород-Сіверському Спасо-Преображенському монастирі. О. М. Лазаревський також вивчав видавничий рух в Україні, зокрема на Чернігівщині, польськомовні твори Л. Барановича. Результати досліджень О. Лазаревського представлено в статті: Лазаревский А. М. К истории Черниговской типографии. Киевская старина. 1886. № 7. С. 574–575. (Фонд дореволюційної періодики ВБЗІК ІК НБУВ). Він аналізував науковий внесок історика, мецената графа Г. О. Милорадовича, який вивчав польськомовні книги та джерела козацької доби, зокрема бібліотека графа Милорадовича зберігає і польськомовні видання, наприклад: Любецкий архив графа Милорадовича. Вып. 1 / [под ред. А. Лазаревского]. Киев : Тип. Имп. Ун-та Св. Владимира Н. Т. Корчак-Новицкого, 1898 (<http://irbis-nbuv.gov.ua>); А. Л.

[Лазаревский А.]. Любецкий архив графа Г. А. Милорадовича // Киевская старина. 1898. № 6. Приложение. С. I–III (фонд дореволюційної періодики ВБЗІК ІК НБУВ). Найбільший за обсягом археографічний проєкт Г. Милорадовича – «Любецкий архив» – був підготовлений до друку О. Лазаревським.

У 1901 р. О. М. Лазаревський подарував свою бібліотеку Імператорському університету Св. Володимира. До ІР НБУВ основна частина рукописної збірки Лазаревських надійшла у складі бібліотеки колишнього Імператорського університету Св. Володимира, яку було передано до Всенародної бібліотеки України (нині – НБУВ). У 50-х роках були розроблені спеціальні заходи щодо опрацювання фондів відділу, створено уніфіковану інструкцію з опису документів. І до кінця 1954 р. збірку Лазаревських було повністю упорядковано та розпочато інвентаризацію документів, які долучили до фонду І «Літературні матеріали». Про ці факти з історії бібліотеки О. М. Лазаревського йдеться в статті Тетяни Володимирівни Коваль – кандидатки історичних наук, завідувачки відділу джерелознавства ІР НБУВ «Родинна збірка Лазаревських: історія надходження та опрацювання». В цій статті вона висвітлила основні етапи формування та опрацювання рукописної збірки Лазаревських, яка зберігається у фондах ІР НБУВ. Дослідниця відмітила, що останній облік документів провадився в 1991 та 1995 рр. «Він дозволив зафіксувати документальний масив збірки, але в черговий раз актуалізував необхідність більш ґрунтовного наукового дослідження інформаційного потенціалу джерел збірки Лазаревського» [5, с. 542–544].

В електронному каталозі «Збірка Лазаревського» (Інститут рукопису НБУВ, Імідж-каталоги історико-культурних фондів НБУВ) представлено фото карток каталогу «Збірки Лазаревського», що зберігається в Інституті рукопису НБУВ. В картковому каталозі надано опис джерел з історії українського козацтва, які зберігаються в «Збірці Лазаревського» (<http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

bin/irbis_img/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=IMAGE&P21DBN).

Автографи О. М. Лазаревського досліджувала знана київська книгознавчиня з відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ (далі – ВР НБУВ) Людмила Михайлівна Дениско. Результати дослідження представлено в її книзі «Автографи на книжках з колекції рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2007. 264 с.» Дослідниця зазначила, що автографом О. М. Лазаревського є напис, зроблений ним на форзаці конволюту : Quadrius a S. Carolo S. In funere reverendissimi p. magistri fr. Vincentii Mariae Ferretti procuratoris generalis Ordinis Praedicatorum oratio. – [Poczajoviae], 1758. (Р 1519). Конволют із 8 видань; оправа напівшкіряна, кришки обтягнені тканиною; на корінці ініціали «А. Л.». (Р. 1519) із восьми алігатів. Текст напису: «21 августа 1895 г.». Ця дата, схоже, є датою виготовлення конволюту, яку і зафіксував О. М. Лазаревський. В книжці також штамп “Библиотека Александра Лазаревского” та екслібрис “Библиотека университета св. Владимира. Отдел А. М. Лазаревского, № 461”» [6, с. 264].

Л. М. Дениско в своєму каталозі «Книжкові знаки на книгах із колекції рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : каталог» відмітила, що бібліотечна «Збірка О. М. Лазаревського» надійшла до ВБУ у складі бібліотеки університету св. Володимира у 1927 р. Основна частина бібліотеки О. М. Лазаревського зберігається в НБУВ цілісною колекцією. На книгах з колекції ученого містяться: шрифтовий екслібрис, штемпель, овальний, текст у лінійній рамці, синього кольору, розміри 15 x 26 мм, текст «БИБЛИОТЕКА АЛЕКСАНДРА ЛАЗАРЕВСКОГО», шрифтовий друкований екслібрис, наліпка, прямокутна, текст у складеній рамці, текст і рамка золотистого кольору, розміри 60x56 мм, текст «Библиотека Университета Св. Владимира. ОТДѢЛЪ А. М. Лазаревского. № __». Ці книжкові знаки містяться на зазначеному конволюті з фондів ВР ІК НБУВ

(шифр: Р 1519) [7, с. 75]. Книгознавчі дослідження книг з бібліотеки О.Лазаревського виокремили наукові та бібліофільські уподобання українського ученого щодо польськомовної літератури, яку він колекціонував в своїй приватній бібліотеці, яка в першій половині ХХ століття, після 1917 року потрапили в фонди ВБУ, (нині – НБУВ). Як зазначила Л.М.Дениско в своєму «Каталозі» (2017р.): «частину своєї збірки (понад 1000 одиниць) О. М. Лазаревський пожертвував Київському університету Св. Володимира в 1901 р. на певних умовах: збереження окремою цілісною збіркою із зазначенням імені власника, укладення та опублікування каталогу колекції, користування книжками лише в бібліотеці університету тощо» [7, с. 75].

Висновки. На початку ХХІ століття, коли активізувалися козакознавчі студії, дослідження з Шевченкіани, регіональної історії, книгознавства науковцями НБУВ представлено низку цікавих наукових публікацій, з унікальними матеріалами про видатного українського історика О. М. Лазаревського, бібліотека якого зберігається нині в фондах НБУВ. Ці дослідження своїми новими історичними, книгознавчими матеріалами ґрунтовно висвітлили книгознавчі аспекти бібліофільських уподобань ученого, надали висновки та книгознавчі відомості про непересічний внесок О. М. Лазаревського в козакознавство, Шевченкіану, бібліотечну справу. Наукові та бібліофільські уподобання О. М. Лазаревського сприяли поповненню фондів його приватної бібліотеки, творчим контактам з відомими бібліофілами, науковцями, які досліджували українську старовину, написанню ученим українознавчих праць з історії українського козацтва, Гетьманщини. Дослідження книг з колекції О. М. Лазаревського з фондів НБУВ та документів його архіву в фондах ІР НБУВ складає наукову перспективу сучасного книгознавства, модерного українознавства, козакознавства.

Список бібліографічних посилань

1. Рева Л. Г. Видатні діячі України. Михайло Іванович Драгомиров, Олександр Матвійович Лазаревський – уродженці м. Конотопа : зб. наук. пр. Харків : Мачулін, 2016. 144 с.

2. З історії книжкової культури України: дослідження ретроспективних книжкових, образотворчих, музичних видань та історичних колекцій з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / наук. ред. Г. І. Ковальчук ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : Академперіодика, 2021. С. 147–163.

3. Мяскова Т. Є. Особова бібліотека професора О. М. Лазаревського. *Історичні бібліотечні зібрання та колекції у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* : довідник. Вип. 1. Історичні бібліотеки державних навчальних установ Києва / наук. ред. Г. І. Ковальчук, відп. ред. вип. : Т. Є. Мяскова, О. В. Заєць ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2020. С. 142–146.

4. Мяскова Т. Є. Роль провенієнцій для атрибуції і наукового опису історичних книжкових колекцій і зібрань. *Атрибуція й експертиза книжкових пам'яток: з досвіду Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*: кол. моногр. / відп. ред. Г. І. Ковальчук ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т книгознавства. Київ : Академперіодика, 2023. С. 222–240.

5. Коваль Т. В. Родинна збірка Лазаревських: історія надходження та опрацювання. *Бібліотека. Наука. Комунікація* : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2023 р.) / відп. ред. О. М. Василенко. Київ, 2023. С. 542–544.

6. Дениско Л. М. Автографи на книжках з колекції рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. К.: НБУВ, 2007. 264 с.

7. Дениско Л. М., Рудакова Ю. К. Книжкові знаки на книгах із колекції рідкісних видань Національної бібліотеки

України імені В. І. Вернадського : каталог ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2017. 350 с.

References

1. Reva, L. H. (2016). Vydatni diiachi Ukrainy. Mykhailo Ivanovych Drahomyrov, Oleksandr Matviiiovych Lazarevskiyi urozhentsi m. Konotopa: zbirka naukovykh prats. Kharkiv: Machulin [in Ukrainian].
2. Kovalchuk, H. I. [nauk. red.] (2021). Z istorii knyzhkovoi kultury Ukrainy: doslidzhennia retrospektyvnykh knyzhkovykh, obrazotvorchykh, muzychnykh vydan ta istorychnykh kolektsii z fondiv Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. (pp. 147-163). Kyiv : Akademperiodyka [in Ukrainian].
3. Miaskova, T. Ie. (2020). Osobova biblioteka profesora O. M. Lazarevskoho. *Istorychni bibliotechni zibrannia ta kolektsii u fondakh Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* : dovidnyk. Vyp. 1. Istorychni biblioteky derzhavnykh navchalnykh ustanov Kyieva. / nauk. red. H. I. Kovalchuk, vidp. red. vypusku T. Ye. Miaskova, O. V. Zaiets. NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho (pp. 142-146). Kyiv [in Ukrainian].
4. Miaskova, T. Ie. (2023). Rol provenientsii dlia atrybutsii i naukovoho opysu istorychnykh knyzhkovykh kolektsii i zbran. *Atrybutsiia y ekspertyza knyzhkovykh pamiatok: z dosvidu Instytutu knyhoznavstva Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho* / vidp. red. H. I. Kovalchuk ; NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho, In-t knyhoznavstva (pp. 222-240). Kyiv: Akademperiodyka [in Ukrainian].
5. Koval, T. V. (2023). Rodynna zbirka Lazarevskykh: istoriia nadkhodzhenia ta opratsiuvannia. *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia* : materialy mizhnar. nauk. konf. (Kyiv, 3–5 zhovtnia 2023 r.) / Vidp. red. O. M. Vasylenko (pp. 542-544). Kyiv [in Ukrainian].

6. Denysko, L. M. (2007). Avtohrafy na knyzhkakh z kolektsii ridkisnykh vydan Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. Kyiv : NBUV [in Ukrainian].

7. Denysko, L. M., Rudakova, Yu. K. (2017). Knyzhkovi znaky na knyhakh iz kolektsii ridkisnykh vydan Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho : katalog. NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. Kyiv : NBUV [in Ukrainian].

Tetyana Yakubova,

candidate of historical sciences,
researcher, department of library
collections an historical collections
of the Institute of Bibliography
National Library of Ukraine
named after V. I. Vernadskyi
ORCID: 0000-0002-2423-1634
e-mail: tanya.yakubova@ukr.net

**SCIENTIFIC AND LIBRARY HERITAGE OF O.M.
LAZAREVSKII IN THE RESEARCH OF SCIENTISTS OF
THE NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE NAMED AFTER
V. I. VERNADSKY (TO THE 190TH ANNIVERSARY OF
O.M. LAZAREVSKY'S BIRTHDAY)**

Abstract. The article presents the results of research by scientists of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky regarding the scientific and library heritage of O. M. Lazarevsky. The relevance of the scientist's scientific output, his library work, which require further research and new understanding, is emphasized. In the year of O. M. Lazarevsky's 190th anniversary, the materials of the article emphasize the importance of O. M. Lazarevsky's scientific and library heritage preserved in the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky funds for modern Cossack and bibliographic studies. he article provides information about the library heritage and bibliophile preferences of O. M. Lazarevsky. Historical materials and bibliographic information on the history of O. M. Lazarevsky's private library are provided, research of book marks on books

from the scientist's library collections is noted. The article states that the scientific work and library heritage of O. M. Lazarevsky became the subject of scientific reports and discussions at conferences in the year of the scientist's 190th anniversary. It is emphasized that the scientific work of O. M. Lazarevskiyi, in particular for modern researchers, has provided a significant historiographical and source-based information resource for research on the problems of the history of the Cossack era, bibliographic studies: VIII International Spassky Scientific Readings. Dedicated to the 120th anniversary of the birth of I. H. Spassky and the 355th anniversary of the founding of the hetman's residence in Baturyn, Nizhin 09.12.2024; Conotopic readings XV, Konotop city museum of local history named after O. M. Lazarevsky, Konotop. September 26, 2024. Konotop city museum of local history named after O. M. Lazarevsky 06.20.2024; The round table "Olexandr Lazarevskiyi – a tireless researcher of Ukrainian antiquities" is dedicated to the 190th anniversary of the birth of the outstanding researcher. The results of the researches of L. H. Reva, T. E. Myaskova, T. V. Koval, and L. M. Denysko were published and analyzed, in which materials related to the scientific work and library heritage of O. M. Lazarevsky are represented. Historiographical materials are noted, in particular the works of M. V. Hrushevskiyi, M. Vasylenko, S. Bilokin, V. Brekhunenko, I. Tarasenko, Yu. I. Sokolyuk, which provide information on the scientific biography of the scientist, in particular his printed works are examined, researched aspects of library work of a scientist.

Keywords: *O. M. Lazarevskiyi, National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky, library funds, bibliography.*

Цитування:

Якубова Т. Наукова та бібліотечна спадщина О. М. Лазаревського в дослідженнях науковців НБУВ (до 190-річчя від дня народження О. М. Лазаревського). *Інформаційна політика пам'яті – виживання, збереження та розвиток українських бібліотек у період сьогодення* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Ужгород, 16 жовт. 2024 р.) / редкол. : М. М. Медведь (відп. ред.) та ін. ; ДВНЗ «Ужгор. нац. ун-т», Наук. б-ка. Ужгород, 2024. С. 287–300.

Yakubova, T. Scientific and library heritage of O. M. Lazarevskii in the research of scientists of the National Library of Ukraine named after

V. I. Vernadsky (To the 190th anniversary of O. M. Lazarevsky's birthday). *Information Policy of Memory – Survival, Preservation and*

Development of Ukrainian Libraries in the Present Period : materials of the V All-Ukrainian scientific and practical internet conference (Uzhhorod, October 16, 2024). M. M. Medved (Ed.) et al. ; Uzhhorod National University, Scientific Library (pp. 287–300). Uzhhorod, 2024 [in Ukrainian].